

En fugle-feltguide

Med gennemførelsen af naturgenopretningsprojektet Årsløv Engsø er der i Århus Ådal skabt rige muligheder for varierede naturoplevelser. Især er Brabrand Sø og Årsløv Engsø blevet kendte for de gode muligheder for iagttagelse af et artsrigt fugleliv. Et veludbygget stisystem omkring de to søer med stedrelevante informationstavler og 4 fugletårne er med til at højne kvaliteten af disse oplevelser.

Denne folder er tænkt som en hjælp til dig, der er på fugletur i området. Den giver dig en oversigt over stisystemet og ornitologernes bedste observationssteder. Samtidig fungerer folderen som en feltguide, idet den indeholder illustrationer af 57 forskellige fuglearter fra området.

Du kan få yderligere information om projektet på:
Århus Amts hjemmeside: www.aaa.dk
Århus Kommunes hjemmeside: www.naturinfo.dk

De seneste fugletællinger fra området kan ses på Dansk Ornitologisk Forenings hjemmeside: www.dofbasen.dk

Skoleklasser hjemmehørende i Århus Kommune kan låne kikkerter i classesæt eller få guidehjælp til fugleturen ved henvendelse til:
Naturcenter Sølyst, tlf. 86254655, bedst fra kl. 8.00 - 8.30

Århus Amt
Natur og Miljø



Århus Kommune
Naturforvaltningen



Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen



Årsløv Engsø, Århus Amt, 2003

Svanemærket tryksag 541 623 Århus Amts Trykkeri 152-03-006



Årsløv Engsø:

Ådalen mellem Skibby og Brabrand Sø har været kunstigt afvandet helt frem til udgangen af 2002. Den sidste store dræning af ådalen fandt sted i begyndelsen af 1960-erne. Landmændene dannede et pumpelag og lagde Århus Å i en kanal bag et dige langs den nordlige del af ådalsbunden. 2 elektriske pumper sørgede for den daglige tørlægning af engene, så de kunne indgå i en intensiv landbrugsdrift.

Den 19. marts 2003 blev naturgenopretningsprojektet »Årsløv Engsø« en fysisk realitet. Ådiget ved Skibby blev brudt og Århus Å ledt ud i området. På blot en uge var en ny sø etableret. Årsløv Engsø er gennemført som et Vandmiljøplan II projekt i et samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen, Århus Amt og Århus Kommune. Projektet skal sikre,

- at belastningen af næringssalte til Brabrand Sø og Århus Bugt nedsættes.
- at områdets rekreative værdi øges.
- at der skabes bedre levevilkår for planter og dyr.

Årsløv Engsøområdet udgør i alt ca 210 ha. Selve søen er ca 100 ha stor og lavvandet med dybder op til 2 m. Rundt om søen er der våde enge. I løbet af en årrække vil en del af området vokse til med rørskovsplanter. Det forventes at rørskoven vil reducere søens åbne vandflade til ca. 70 ha. Rørskovene og engområderne forventes at få en tilsvarende størrelse. Der er etableret et stisystem rundt om hele søområdet. Turen rundt er på godt 8 km.

1: Eng og laguneområde i vestenden af Årsløv Engsø

Gode oversigtsforhold - især fra stien på sydsiden. Meget afvekslende område med engarealer, lavvandede laguner og mudderflader. Betragtes som områdets bedste observationssted for iagttagelse af alle vore svømmeandearter og en lang række vadefuglearter i træktiden.

2: Fugletårnet i det sydlige pumpehus

Overdækket fugletårn med udsigt over hele den centrale del af søen set fra syd. Meget fine observationsmuligheder for svaner, gæs, lappedykkere, måge- og andefugle samt en del vadefugle. I fugletårnet findes store tavler med fugleinformationer.

3: Den nordlige søbred

Gode oversigtsforhold fra stien på norddiget. Udsigt til den centrale del af søen og tilstødende engarealer med mange gæs, ande- og vadefuglearter.

4: Fugletårnet i det nordlige pumpehus

Overdækket fugletårn med udendørs udsigtsplatform på 1. etage. Flot udsigt over hele den østlige og centrale del af søen. Fine observationsmuligheder for de almindeligste måge- og andefugle. Danmarks største ynglekoloni af sorthalset lappedykker etableredes i maj 2003 i en lille hættemågekoloni på tangen lige øst for tårnet. I tårnet findes tavler med fugleinformationer og oplysninger om områdets geologiske og kulturhistoriske udvikling.



5: Sydvestenden af Brabrand Sø

Gode oversigtsforhold fra Brabrandstien. Søflade med åkander om sommeren. Ofte vågedannelse om vinteren ved Århus Å's indløb i søen.

Mulighed for fiskehejre, skarv, og lappedykkere samt måge- og andefugle.

Områdets største rørskovsareal lige vest herfor. Ynglende grågås og rørhøg. Stor bestand af rørskovsfugle som rørspurv, rørsanger, sivsanger og skægmejse.

Informationstavle om rørhøgen.

6: Rostadion

Udsigt over hele den vestligste ende af søen.

Informationstavle med sommerhalvårets eller vinterhalvårets almindeligste søfugle.

7: Fugletårnet i Stavtrup

Adgang ad stien gennem skoven. Overdækket og meget højt fugletårn med oversigt over hele den centrale del af søen set fra syd. Store rørskovsarealer direkte op til tårnet.

Fine observationsmuligheder for de almindeligste lappedykkere, måge- og andefugle samt rørskovsfugle. I skoven en stor ynglekoloni af råger og de almindeligste skovfugle.

I fugletårnet findes store tavler med fugleinformationer.

Brabrand Sø:

Søvandets indhold af fosfor er afgørende for søens tilstand. I 1970'erne og 1980'erne var tilførslen størst med op til 100 tons fosfor årligt. Siden begyndelsen af 1990'erne har moderne spildevandsrensning med kemisk fosforfjernelse i søens opland reduceret fosforbelastningen til godt 10 ton om året.

Samtidig fjernedes knap 500.000 m³ fosforbelastet slam fra søbunden ved et storstilet restaureringsprojekt i 1988-1995.

Etableringen af Årslev Engsø vil yderligere medvirke til at forbedre Brabrand Søes vandkvalitet.

Området ved Brabrand Sø er på i alt 350 ha. Selve søen er på 153 ha og omkranset af rørskove og våde enge. Søens største dybde er på 2,7 m. Om sommeren er der flydebladszoner med åkande og småøer af søkogleaks i søen.

Der er etableret et stisystem rundt om hele søen. Turen rundt er på knap 10 km.



8: Fugletårnet syd for Naturcenter Sølyst

Åbent tårn med udsigt over hele den midterste og østligste del af Brabrand Sø. Gode adgangsforhold fra Brabrandstien og via stisystem fra Naturcenter Sølyst.

På vandfladen lige ud for tårnet ses især de almindeligste måge- og andefuglearter. Polder med søkogleaks huser lille koloni af ynglende hættemåger, toppet lappedykkere og sorthalset lappedykkere.

Lige syd for Brabrandstien findes et kreaturafræsset engareal og et smalt bælte af rørskov med bl.a. vibe, dobbeltbekkasin, rørspurv, rørsanger og sivsanger.

9: Engene ved Døde Å

Gode oversigtsforhold fra stien. Stor rørskovsbræmme ud mod søen og delvist kreaturafræssete enge, der oversvømmes om vinteren og i det tidlige forår.

Især i oversvømningsperioden er der gode muligheder for gæs, svaner og svømmeænder samt de almindeligste engfugle.

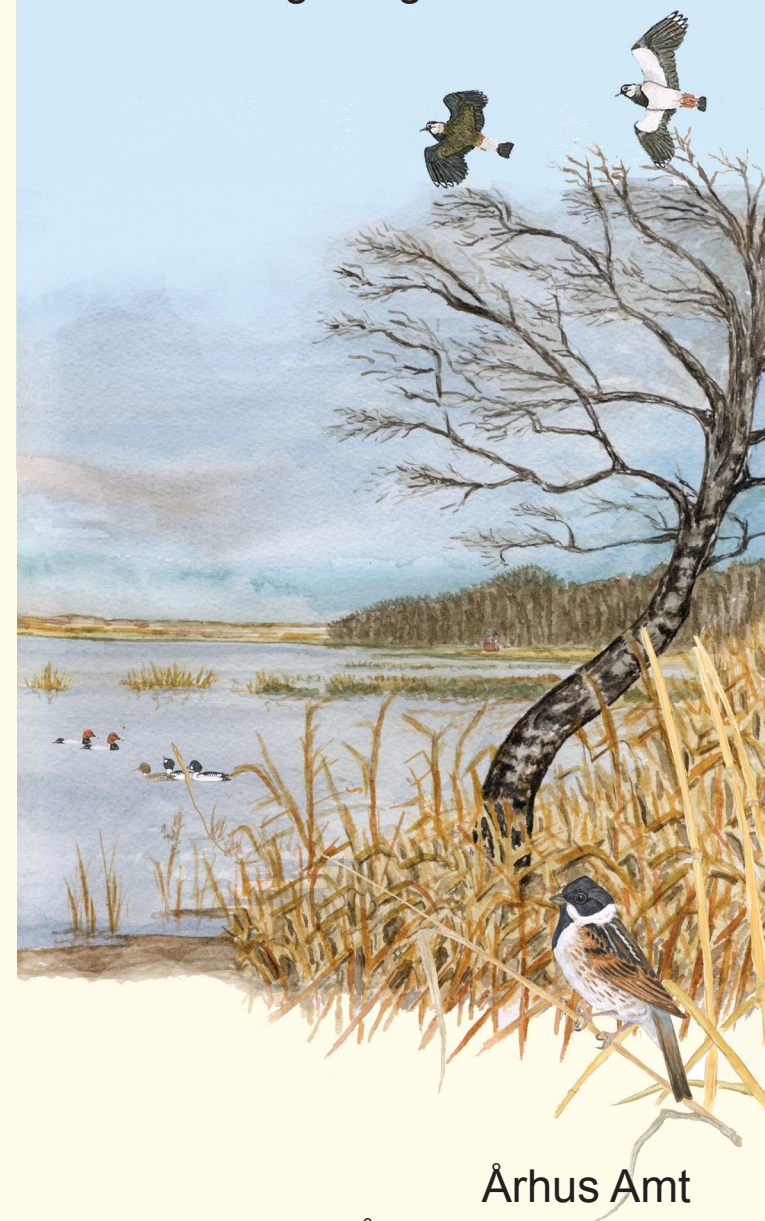
Informationstavler om engene ved Døde Å og stenaldertid ved Rugholm.

10: Brabrand Sø's udløb i Århus Å

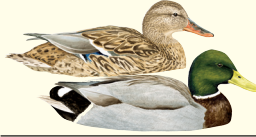
Gode muligheder for at observere de almindeligste vandfugle på ganske tæt hold fra broen over Århus Å.

Hele året rundt ses gråender, blishøns, grønbenet rørhøne og hættemåger. I sommerhalvåret desuden toppet lappedykkere, sorthalset lappedykkere og krikand. Når søen fryser til, findes her altid en våge med gode observationsmuligheder for fiskehejre, troland, stor skallesluger og lille lappedykkere. I sjældne tilfælde desuden isfugl og rørdrum.

Se på fugle Årslev Engsø og Brabrand Sø



Århus Amt
Århus Kommune
Skov- og Naturstyrelsen

 Lille Lappedykker Lille og buttet. Fåtalig ynglefugl. max. 20		 Gravand Sort- og hvidbroget. Brunt bånd på brystet. Ynglefugl. max. 30		 Hvinand Hannen er sort og hvid med hvid plet ved næb. Træk- og vintergæst. max. 100	
 Toppet Lappedykker Fjertop og lys hals. Almindelig ynglefugl. max. 60		 Pibeand Hannen har brunt hoved med lys pande. Yngle- og trækgæst. max. 300		 Stor skallesluger Mørkt hoved i kontrast til lys krop og bryst. Træk- og vintergæst. max. 50	
 Gråstrubet Lappedykker Grå kinder og rødbrun hals. Sommergæst og ynglefugl. max. 20		 Knarand Hannen har sort gump. Yngle- og trækgæst. max. 10		 Rørhøg Svæver med højt løf- tede vinger i V-form. Yngle- og trækgæst. max. 10	
 Sorthalset Lappedykker Brun krop og sort hals. Ynglefugl. max. 200		 Krikand Hannen har brunt hoved med grønt bånd. Yngle- og trækgæst. max. 600		 Spurvehøg Lille rovfugl med lang hale og korte vinger. På jagt året rundt. max. 5	
 Skarv Stor, sort og langhalset. Rastende og fiskende. max. 50		 Gråand Hannen har lysegrå krop og brunt bryst. Hele året. max. 500		 Musvåge Kort hale og brede fingerede vinger. På jagt året rundt. max. 10	
 Fiskehejre Meget lange ben og hals. Rastende og fiskende. max. 30		 Spidsand Hannen har brunt hoved med hvid kile. Træk og vintergæst. max. 20		 Fiskeørn Stor rovfugl der fra stor højde dykker efter fisk. Træk og sommergæst. max. 3	
 Knopsvane Orangerødt næb med sort knop. Hele året. max. 30		 Atlingand Hannen kendes på den hvide øjenbrynstribe. Yngle- og trækgæst. max. 10		 Tårnfalk Lille rovfugl med lang hale og spidse vinger. På jagt hele året. max. 5	
 Sangsvane Gult næb med sort spids. Træk og vintergæst. max 100		 Skeand Skeformet næb. Hannen har hvidt bryst. Yngle- og trækgæst. max. 30		 Vandrikse Lever skjult, stemme som en gris, der hyler. Hele året. max. 10	
 Grågås Gult næb med sort spids. Træk og vintergæst. max 100		 Taffeland Hannen er sølvgrå med rustbrunt hoved. Yngle- og trækgæst. max. 200		 Grønbenet Rørhøne Har rødt og gult næb og grønne ben. Hele året. max. 50	
 Grågås Grå gås, lyserøde ben. Yngle- og trækgæst. max. 1000		 Troidand Fjertop og hannen sort med hvid kropsside . Yngle- og trækgæst. max. 200		 Blishøne Sort fugl med hvidt næb og pandeblis. Hele året. max. 2000	

	Strandskade Sort og hvid med stort orangerødt næb. Yngle- og trækgæst. max. 10	
	Lille Præstekrave Kendes på gul øjering og mørkt næb. Yngle- og trækgæst. max. 10	
	Hjejle Store øjne og kort lige næb. Trækgæst. max. 1800	
	Vibe Mørkegrøn overside og hvid bug. Har fjertop. Yngle- og trækgæst max. 1400	
	Almindelig ryle Gråbrun overside og lys bug. Langt næb. Trækgæst. max. 10	
	Brushane Hannerne har store fjerkraver. Trækgæst. max. 60	
	Dobbeltbekkasin Camouflagestribet og langt næb. Yngle- og trækgæst max. 100	
	Sortklire Meget lange røde ben og meget langt næb. Trækgæst max. 50	
	Rødben Har røde ben. Yngle- og trækgæst max. 20	
	Hvidklire Lys vadefugl med svagt opadbojet næb. Trækgæst. max. 200	

	Svaleklire Mørk overside og lys bug. Sorte vinger. Trækgæst. max. 10	
	Tinksmed Gråbrun overside med mange små lyse pletter. Trækgæst. max. 100	
	Mudderklire Brun overside og lys bug. Vipper med halen. Trækgæst. max. 50	
	Hættemåge Har brun hætte om sommeren. Rødt næb. Hele året. max. 2000	
	Stormmåge Rundt hoved med mildt udseende. Hele året. max. 50	
	Sølvmåge Stor måge med rød plet på undernæbbet. Hele året. max. 100	
	Svartbag Meget stor måge med sort overside. Hele året. max. 10	
	Fjordterne Har kløftet hale. Dykker efter fisk. Sommer og trækgæst. max. 50	
	Mursejler Lange seglformede vinger og mørk på bugen. Sommerhalvåret. max. 1000	
	Isfugl Farvestrålende blå overside og rustbrun bug. Hele året. max. 2	

	Digesvale Lille halekløft. Brun på oversiden. Sommerhalvåret. max. 100	
	Landsvale Stor halekløft. sort overside og lys bug. Sommerhalvåret. max. 3000	
	Bysvale Lille halekløft. Sort overside med hvid gump Sommerhalvåret. max. 500	
	Sivsanger Stemme som en knitrende telegraf. Træk og sommergæst. max. 20	
	Rørsanger Stemme som en stødvis knitrende lirekasse. Træk og sommergæst. max. 50	
	Kærsanger Meget varieret sang med efterligninger. Træk og sommergæst. max. 30	
	Skægmejse Gulbrune farver og lang hale. Hannen skægstribe Hele året. max. 50	
	Rørspurv Hannen har sort hoved med hvid kant og stribe. Træk- og sommergæst. max. 100	
Det farvede felt til højre for fuglen kan bruges til at notere antallet af observerede fugle på turen. Desuden angiver farven det sted, hvor arten oftest ses. Angivelsen af antallet ved de enkelte fuglearter bygger på over 20 års observationer ved Brabrand Sø og 3/4 års optællinger ved Årslev Engsø. Antallet er kun vejledende og giver alene en størrelsesorden for det højeste antal, der kan forventes i området.		I luften
		I rørskoven
		På vandet
		Vadende